

Ezen elemzésemben fel szeretnék vázolni néhány különbséget, amit e két, kultúrájában élesen eltérő ország között tapasztalhatunk a képregények megalkotásában és fogadtatásában. A témában már régóta gyűjtöm az ismereteket, elsősorban hobbiszinten. Írásomat egy rövidebb eszmefuttatással kezdeném a műfaj megítéléséről, majd rátérnék a formai jegyekre. Elsősorban a japán és az amerikai stílust szándékozom elemezni, a szintén nagy hagyományokra visszatekintő francia képregényeket ezúttal kihagynám.

részük a heroizmussal foglalkozik, gyakran természetfeletti képességekkel rendelkező szuperhősök képében (Superman, X-Men, Batman stb.). Ezt a válfaját azonban itthon is mindenki nagyon jól ismeri, mi is ennek a vonzáskörzetébe tartozunk (bár ránk szerencsére a francia képregényművészet is gyakorolt némi hatást, de erre most nem térnék ki). Kevés kivétel van ezen hozzáállás alól. Az idősebbeknek szánt képregények igen nagy százalékban mindössze azért kerültek ebbe a kategóriába, mert túl sok szexuális vagy erőszakos elemet tartalmaznak (Spawn, Vampirella).

Keresztes

N. A. Gergely

Különbségek a japán és az amerikai képregények ábrázolásmódja között

A képregény műfaja Amerikában

Amerikában a képregények elsősorban a fiatalabb korosztályoknak szólnak. Színesek, mozgalmasak, és nagy

Igen kevés az a képregény, ami ténylegesen elgondolkodtató és „minőségi” (pl. az erős mitológiai elemekre építő Sandman). Az utóbbi időkben tapasztalható némi fejlődés ezen a té-

1. Image képregény

2. Hagyományos Marvel képregény

Sorsok – hátrányok – oldódások

ren, de ez inkább az eddigiek mellett megjelenő új címek képében. De nem kívánom lenézni egyik árnyalatot sem: mindegyik képes komoly témák feldolgozására, a különbség mindössze a megcélzott célközönségben jelentkezik. Ez azonban nagyon erősen rányomja bélyegét a műfaj általános megítélésére.

A képregény Japánban

Japánban a képregény nem kizárólagosan gyerekek részére szánt műfaj, hanem külön médium. Eredeti szóval Mangának szokták hívni.¹ Minden korosztálynak és érdeklődési körnek megvan a megfelelő képregénye, hihetetlen gazdagságban. A családi élettől kezdve akár az olyan egyszerű témáig, mint a golf, vagy az olyan bonyolultakig, mint a szerelmi kapcsolatok, minden létezik rajzban ábrázolva. Krimi, vígjáték, romantikus, sci-fi, thriller stb. – a felvonultatott műfajok változatossága lenyűgöző. Mint a fentiekből kitűnik, a manga japán műfaj,

japánok készítik őket japánoknak, mindennapi használatra. Ennek ellenére egyre nagyobb népszerűségnek örvend a nyugati országokban is. Sajnos azonban az amerikai képregénypiacra apelláló cégek elsősorban a saját, biztos fogyasztói piacukra kívánnak építeni, így hivatalos angol fordítást elsősorban az akciódúsabb japán képregények kapnak. Azonban az internet elterjedésével új lehetőségek nyíltak a rajongók előtt: lehetővé vált a szkennelt mangák lefordítása és a neten ingyenesen hozzáférhetővé tétele.²

A képi megjelenítés

Dolgozatomnak ezen részében szeretném körüljárni, mi is a különbség a két ábrázolási stílus között. Az eltérések gyakran radikálisak, így úgy érzem, megéri feltárni ezeket.

Színek

A japán képregények hagyományosan fekete-fehérek. Ez véleményem szerint az olvasási sebesség miatt alakult ki (lásd lejjebb), de nem mernék konkrét találgatásokba bocsátkozni.

Az amerikai képregények ezzel szemben színesek.³ Régebben a nyomtatási lehetőségek (és az árbeli különbségek miatt) kevés színt használtak, azonban az Image nevű cég elterjesztette az igényes, számítógépes segítséggel való színezést, illetve egy igényesebb rajzstílust. (1., 2. kép)

39
K É K

3. Manga oldalképe

4. Amerikai képregény oldalképe

A japán képregényeket elsősorban a hosszú, de mindennapos utazások során szokták olvasni a japánok. Általános társadalmi jelenség, hogy a japánoknak sokat kell utazniuk reggelente a munkahelyükre, vagy akár az iskolába menet. Ezért megvizsgálták, hogy a szem körülbelül mennyi időt tölt el egy oldal nézésével, amíg ténylegesen felfogja az ott látható információkat. (3., 4. kép)

Ha összehasonlítjuk egy japán és egy amerikai képregény oldalképét, rögtön látjuk, hogy mennyire különböznek. Bár a méretek azonosak, az

40 KÉK

amerikai sokkal zsúfoltabb, kevésbé kivehetőbb, míg a japán még így, ilyen kis méretben is áttekinthetőbb. Kevesebb van egy oldalra zsúfolva, és ebben a kevesebben a színek hiánya miatt sokkal kevesebb az egyszínűre befestett terület. De ha kicsit jobban megnézzük, kevesebb színe ellenére a manga sokkal jobban árnyékolta.⁴

Mozgás

Érdeemes megfigyelni a mozgás ábrázolását. Az amerikaiban ez gyakorlatilag nincs, az „állóképek” között az olvasó fantáziájára van bízva, mi történik. Ezzel szemben a japánnál sokkal nagyobb hangsúlyt kap a mozgás ábrázolása, gyakorlatilag a mozdulatok teljes folyamatát végigkövethetjük. Ebben sokat segít az is, hogy bár hangutánzó szavakból (feliratokból) a két képen közel azonos mennyiséget

láthatunk, de a mozgást és irányát külön vonalakkal ábrázolja. A leg hangsúlyosabb mozdulatnál pedig egyenesen elhagyja a háttérrel, hogy a lényegre koncentrálhasson. Jellemző a japán képregény ábrázolásmódjára, hogy a szépen megalkotott állóképek helyett nagyobb hangsúlyt fektet annak ábrázolására, mi is történik tulajdonképpen. Így a szemnek könnyebben emészthető, könnyebben nyomon követhető alkotás jön létre.

Az arc

Talán itt tapasztalhatjuk a legnagyobb eltérést a két stílus között, ezért külön tárgyalom egyes részeit. Általánosságban elmondható, hogy míg a manga kidolgozott egy sajátos, első pillantásra felismerhető ábrázolási stílust, addig az amerikai inkább kevesebb vonallal próbálja meg, realiztikusabban ábrázolni. (5., 6. kép)

Szem

A japán változatban egyértelműen ez uralja az egész arcot. Ehhez tudnunk kell, hogy a japán kultúrában hagyományosan igen kevés szerep jut az érzelmek kifejezésében a mimikának,

így a belső érzelmek kimutatására a szem marad. Így az ábrázolásban jelentőségének megnövekedésével mérete is ténylegesen megnőtt. Érdeemes megfigyelni a különbséget a grafikai technika szintjében a két rajz között. A mangában a szem sokkal több vonalból áll, mint az amerikai változatban, több fényreflexió van benne feltüntetve.

Az amerikai verzió ezzel szemben valóságghűen próbálja ábrázolni, de a japánhoz képest túl kidolgozatlanul.

A fül, a száj, az orr

Egyértelműen nem jelentősek a mangában. Az orr kicsi, néha szinte észrevehetetlen vonallal van ábrázolva. A száját ugyan részletesebben ábrázolják beszéd stb. közben, de általában szintén csak néhány vonal. Az amerikai verzióval összehasonlítva a száj ábrázolására gyakorlatilag szinte ugyanannyi időt vesztesznek – ezen a téren a kevesebb vonallal dolgozó amerikaiak épp ugyanazt a grafikai minőséget használják, mint a japánok.

A fül szintén nem jelentős, azonban érdemes megfigyelni, hogy mérete arányosan megnőtt az óriási szemhez igazodva.

Az arcforma

Míg az amerikai ábrázolás többé-kevésbé realiztikus próbál lenni ezen a téren, a japán verzióra ez nem jellemző. Nagyon jellegzetes a háromszög alakú arc, amelynek álla szinte egybefolyik az állkapoccsal. Alighanem ez a manga-stílusú rajzok legfőbb ismertetőjele.

A haj

A mangákban a haj hatalmas szerepet kap – segít a képi mondandó hangsúlyozásában (pl. a szereplő mozgása, hangulata, személyisége). Rengetegféleképpen szokták ábrázolni a hajkoronát, általában nagyon aprólékosan kidolgozva. Jellemző, hogy nagyon extrém, gyakran irreális állásokban rajzolják a hajfürtöket. Egyes esetekben a haj nincsen aprólékosan ábrázolva, azonban ilyenkor is szinte már irreálisan szerteszét áll. (7. kép)

Az amerikai ábrázolási módban nem jellemző az a szinte már élő haj, mint ami a mangákban. A szereplők haja általában kevésbé kidolgozott, nem hangsúlyoz semmit. Sőt, a hasonló szereplők haja gyakran egyenesen szinte ugyanolyan. (8. kép)

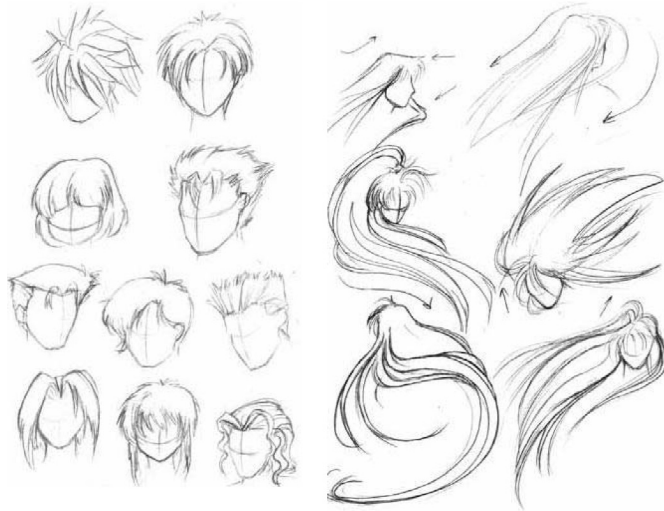
Egy dologban azonban mindkét ábrázolási mód egyezik ezen a téren:

A szereplők haja szinte mindig nagyon kócos!

Összegzésül

Az amerikai rajzstílus realiztikusabb, de kevesebb vonallal dolgozik, jobbra csak kontúrok kihúzására. A mozgást, a dinamikusságot sokkal kevésbé képes ábrázolni. Ezzel szemben a japán mangastílus fekete-fehér, grafikailag magasan fejlett, a mozgást sokkal jobban ábrázolni képes, viszont kevésbé realiztikus, egyedi ábrázolási formáját érteni kell az élvezhetőséghez.

7. Haj japán stílusban

8. Haj az amerikai stílus szerint:

9. Minimális stílus

Végezetül pár kivétellel szeretnék foglalkozni. Az elnevezések teljes mértékben önkényesek.

Minimális stílus

Ez a stílus először a Sandman című, hatalmas hírnévre szert tett képregényben jelent meg. (9. kép) Kevés, erős vonal jellemzi. Ami a legjellemzőbb rá, hogy kevés színnel dolgozik, de ezeket nagyon merészen használja. Nem fél pl. embereknek kék, zöld színt adni egyes képeken, ha úgy itéli meg, ezt kívánja a kép hangulata. Elsősorban épp emiatt a hangulatok kifejezésére használják, viszonylag kevés képregény készül ebben a stílusban. Amik így készülnek, azok főként kicsit borús hangulatú, általában valamilyen misztikus témát földolgozó munkák. Pl. Sandman, Books of Magic, Dark Empire.

Comic Stripes

Talán egyedüli műfajként az amerikai képregénykultúrában ezek a kis képsorok megmaradtak fekete-fehérnek. Elsősorban (eredetileg) napilapokban közreadott humoros kis képsorokról

van szó, egyszerű grafikával, egy-egy csattanóra kihegyezett történettel. (10. kép) Általában kevés, vastagon meghúzott vonallal dolgoznak, de egyéb jellemzőt nehéz róluk elmondani, mivel a különböző címek drasztikusan eltérhetnek stílusukban. Magyarországon is jól ismerhetjük őket, pl. Garfield, Kázmér és Huba, Freefall, Brúnó a bandita stb.

Manga Amerikában

A japán képregényművészet remekait mára az USA-ban is megismerték, és a hazai képregényeknél kisebb, de azért jelentős rajongótáborral büszkélkedhet. (11. kép) Mára sok esetben egyes amerikai képregényekben rengeteg elemet fellelhetünk a japán stílusból, tehát hatással volt rá. Ebben elsősorban a múltban sokszor új technikákat behozó Image cég némely képregényei járnak az élen. Ez lenne a jövő? Egy közös japán–amerikai stílus? Ezt majd globalizálódó világunk idővel eldönti, de személy szerint nem hiszek benne. Elemeket minden bizsonnyal át fognak venni egymástól, de mindkettő a másiktól gyökeresen eltérő igényeket szolgál ki.

JEGYZETEK

- 1 Angolszász nyelvterületen gyakran szintén a manga szóval illetik a japán rajzfilmeket, pedig ezek pontos megnevezése az „anime”.
- 2 Magyar nyelven a legnagyobb ilyen vállalkozás alighanem a www.manga.hu, angol nyelven pedig külön keresőprogramot találunk a www.noated.com webcím alatt.
- 3 Volt ugyan a kezdet kezdetén egy időszak, amikor fekete-fehér képregények is jelentek meg, de már akkor is lehetőleg a színesekre törekedtek. Elsősorban a lehetőségek tették ezeket a képregényeket kétszínűvé.
- 4 Vagy talán éppen kevesebb színe ellenére, mert kevesebbet takar a szín. De vannak a mangák között kevésbé árnyalt stílusú rajzoló is, pl. Rumiko Takahashi művei.

11. Manga Amerikában

10. Comic Strip

